

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pošljite zanesljivo do 25. t. m. prijave naročnikov za 7. in 8. številko Zvončka

Anketa o načrtu zakona za osnovne šole.

(Minister prosvete g. Svetozar Pribičević o soodločanju učiteljstva pri prosvetni upravi.)

— »Osnovnom školom i njenom sudbinom treba da rukuju samo učitelji, kao i najpozvaniji na ovom poslu. Ovu tezu ja sam zastupao još odavna, jer sam imao prilike, da se uverim, da se i na delu pokazala dobra.

— »Moje je duboko uverenje: da je unifikacija nastave jedno od najvažnijih pitanja za svakog ministra, koji sedi na ovome mestu. Ja sam u tom pogledu uveren: da će se Zakon o narodnim školama izneti još maja meseca na dnevi pred Skupštinu. Da se on mora smatrati neodložnim i hitnim i da ću činiti, ma u kom svojstvu ja bio, sve — da se on u delo privede. Sa rešenjem ovoga, rešice se i razna druga sitnija pitanja, koja za danas interesuju učiteljstvo, rešice se jedan od osnovnih zakona, na kojem će počivati naša država. Na učiteljstvu je samo: da pažljivo prouči već izrađeni projekat, koji, po mome mišljenju, mora pretrpeti izvesne korekcije, pa da te svoje poglede razradi, detaljno ispita i formuliše kao izraz celog učiteljstva, pa sve ono, što ide da pomogne napredak naše škole, ja ću akceptovati.

Min. prosv. g. Pribičević
Glav. Odb. UJU v Beogradu,
dne 29. dec. 1924.

Vprašanje šolskega zakona je stopilo resno pred nas in upati je, ako se boje politični položaj ugodno razvijal, da bo v kratkem stopilo to vprašanje v akutni štadij.

Te dni so se vršile ankete učiteljstva o osnutku šolskega zakona in ankete drugih merodajnih krogov. Delovale so in še delujejo v ministru prosvete; minister prosvete je izročil Trifunovičev načrt tudi UJU v Beogradu, ki je zaslišalo o tem vsa poverjeništa. V to svrhu je sklicalo Pov. UJU v Ljubljani posebno anketo, ki je redigirala v prošlem tednu osnutek na podlagi svojčasnih predlogov okrajnih učiteljskih društev in enako so delovala vsa ostala poverjeništa UJU. Ta teden se izvrši glavna redakcija s strani UJU v Beogradu in se izroči elaborat g. ministru prosvete.

»Narodna Prosveta« je otvorila poleg tega tudi javno anketo v načelnih vprašanjih glede ureditve šolstva in pro-

svete v naši državi. Pozvala je vse učiteljstvo, da se izjavi o sledečih točkah:

1. vzdrževanje šol;
2. šolsko nadzorstvo;
3. razpis služb, ali naj se vrši po oblastih ali izdaja le centralni, kakor do sedaj v Srbiji;
4. ali je treba osemrazredno osnovno šolo.

Naj najprej odgovorimo na gornje točke:

Ad 1. Slovensko učiteljstvo se je že ponovno izreklo za državno vzdrževanje šol in za državno šolo, vendar je realnemu politiku računati s tem, da je popolno državno vzdrževanje šolstva v sedanjem momentu neizvedljivo.

Ad 2. V šolskem nadzorstvu je zavzelo slovensko učiteljstvo že ponovno svoje stališče, posebno se je pa pečalo s tem vprašanjem na zadnji pokrajinski skupščini v Krškem in je preciziralo svoje stališče. Osnovnoškolskemu učiteljstvu naj bo odprta pot do vseh mest v prosvetni upravi, nadzorstvo osnovnega šolstva pa naj opravlja osnovnoškolsko učiteljstvo samo. Izrekli smo se za uvedbo učiteljskih zbornic, Minister prosvete g. Svetozar Pribičević je sam povdaril, da se morajo uveljaviti in zrealiti ti principi tudi v prosvetni zakonodaji, kar je ponovno izrazil in kar je razvidno tudi iz gornje njegove izjave. Kot glavno napako predloženega nam načrta šolskega zakona M. Trifunoviča, bivšega ministra prosvete smatramo, da ni uveljavil gornjih principov in da je tudi šolsko nadzorstvo osnovnih šol izročil izključno srednješkolskim profesorjem. Nešteto imamo dokazov iz preteklosti, kako kvarno je bilo, ko se je nadzorstvo osnovnih šol izročalo srednješkolskim profesorjem, kako malo so se ti poglabljali v ustroj in metodo pouka v osnovni šoli ali je pa sploh niso poznali, kake pogoje so delali zaradi tega pri nadzorovanju in kako slabo je napredovala osnovna šola pod njihovim nadzorstvom in upravo. Naša najbolj kardinalna zahteva je, da se ima nadzorstvo osnovnega šolstva izročiti izključno v roke priznanih strokovnjakov iz vrst osnovnoškolskega učiteljstva.

Ad 3. Slovensko učiteljstvo se je izreklo za razpis služb in oddajo potom razpisa, za soodločevanje učiteljstva pri oddaji služb in za izključitev lajkov in lajiških vplivov pri tem; za pravično me-

ro in postopanje pri oddaji služb. Dvomimo pa, da bi bil razpis od državne centrale primernejši od razpisov oblastnih uprav. V predvojni Srbiji je bilo tako razpisovanje mogoče, v sedanjih velikih državah bi prinašalo to nepreglednost in zmede, zato se moramo izreči za princip razpisovanja potom oblastnih šolskih uprav.

Ad 4. Nedvomno in obsebi umevno se moramo izreči za osemletno šolsko obveznost in osemrazredno osnovno šolo. Za slovensko učiteljstvo in šolstvo bi pomenil vsak dvom in skrčenje v tem oziru degradacijo in poslabšanje, nazadovanje tega, kar že imamo. Zato mora biti osemletna šolska obveznost in osnovna šola izven debate.

Ni mogoče tretirati danes vseh načelnih vprašanj, ki so se pojavila s predložitvijo novega osnutka šolskega zakona.

Žal, da je bil rok prekratek, da bi se predložil ta osnutek okrajnim učiteljskim društvom v razpravo. Tehniško je bilo to neizvedljivo. Poverjeništvo je komaj tehniško pripravilo ves potrebni material in prepise za anketo. Rok je so kratki; do 10. t. m., kar znači deset dni od prejema osnutka. Natis je bil iz tehniških ozirov nemogoč.

Toda anketa je delovala na podlagi ugotovljenih stališč, ki so jih zavzela okrajna učiteljska društva od leta 1920, naprej pri vseh dosedanjih načrtih zakona. Vprašanja so ostala itak ista. Pri reviziji so se vnesla vsa zavzeta načela; vnesle so se vse zahteve iz resolucij in sklepov pokrajinskih skupščin, posebno zadnje v Krškem; vnesle so se vse do-

polnitve, ki so bile potrebne in jih dovoljuje uradniški zakon, tako da so tudi zadavne določbe sedaj bolj prirojene prilikam in koristim šole in prosvete. Anketa je delovala sistematično in temeljito na podlagi zbranega materiala, kar je izključeno pri preširokem foru, absolutno nemogoče pa bi bilo izvršiti to delo potom društev v tako kratkem roku.

Načrt zakona obsega dva dela. Prvi govori o ustroju šole in šolske uprave, drugi o učiteljstvu in pravnih in materialnih zadevah, izpopolnjuje uradniški zakon.

Mnogo je slabih, a mnogo zelo dobrih določb v načrtu. Kdor hoče pravično soditi, mora pretehtati obe strani. Učiteljska stalnost bo z zakonom dovoljno zagaranirana in enako bodo z njim odpravljena vsa ona vprašanja, ki danes vznemirjajo in razburjajo učiteljske vrste in delajo težko atmosfero. Iz tega vzroka se mora zakonitev načrta čim bolj pospešiti in odpraviti vse, kar bi delo oviralo.

Trifunovičev načrt bo dobil sedaj še znatne izpremembe in bo iznešen pred ministrski svet in narodno skupščino kot načrt ministra prosvete gosp. Svetozarja Pribičevića.

Tedaj bo začela naša najtežja in odločilna borba za uveljavljenje naših načel v politični javnosti, pri političnih strankah oziroma klubih, ki bodo odločali o šolskih zakonih.

Do tedaj pa na delo, da seznanimo javnost z našimi zahtevami in utemeljitvami in ustvaritvijo javnega mnenja v prilog našemu stališču!

Posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo.

(Razprava iz pravno-obrambnega odseka na pokrajinski skupščini Pov. UJU — Ljubljana v Krškem.)

Za sodnike in druge civilne državne uslužbence, ki se podreajo s posebnimi zakoni disciplinski oblasti drugih organov, velja discipl. postopanje tega zakona, če ni s specialnim zakonom predpisano posebno postopanje.

Čl. 170. čin. zak.

Neobhodno potrebni so posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo in v zmislu člena 170. zakona o civilnih uradnikih so tudi mogoči.

Popolnoma druge razmere, v katerih živi večina učiteljstva, t. j. zunaj na kmetih, nas naravnost silijo k tej zahtevi. Mestno učiteljstvo bi še za silo izhajalo s skupnimi v uradniškem zakonu določenimi predpisi, četudi niso najboljši. Za nas na kmetih bi bilo vsaj začetkom

naravnost uničevalno disciplinarno postopanje po teh predpisih.

Drugi državni uradniki se imajo zagovarjati večinoma le radi nesposobnosti, zaradi zanemarjanja službe ali oškodovanja stanovskega ugleda. Take zadeve lahko sodijo upravna sodišča in državni svet. Učiteljstvo se pa mora skoraj izključno braniti pred ovadbami in denunciacijami političnih agitatorjev. Take zadeve je težko razsoditi in jih lahko sodi le dotičnik, ki razmere pozna.

Po agitatorjih zapeljani zaslepljeni pričajo kakor so naučeni. Tem laže pričajo, saj gre »za vero«, »vera je v nevarnosti«, in za to je vsako sredstvo dobro. Pogosto pričajo nehote in nevede tendenziozno, ker so jih agitatorji tako zbegali, da že sami ne vedo za kaj

LISTEK.

„Narodna Enciklopedija srbsko-hrvatska-slovenska.“

Kaj je »Narodna Enciklopedija«?

Cilj »Narodne Enciklopedije« je, da na podlagi današnjega stanja ugotovi vse, kar ve in ugotovi o našem narodu in teritoriju na katerem stanuje, iz prošlosti in sedanjosti v vseh pravih in vseh pogledih.

V »Narodni Enciklopediji« bodo v obliki besednjaka, pod posameznimi besedami in pojmi obrazložene vse zadeve in opisi naše države, zemlja, na kateri se nahaja in na kateri se nahaja naš narod, njega celokupno življenje, zgodovinsko, kulturno, gospodarsko, politično itd.

V abecednem redu bodo članki in opisi vseh pojavov in oseb na naši zemlji, vseh pojavov našega državnega in narodnega življenja v prošlosti in sedanjosti, biografije vseh znamenitih naših

mož in inozemcev, ki so pisali o nas ali so igrali kako vlogo v življenju našega naroda.

V »Narodni Enciklopediji« bo označena zgodovina našega naroda, politična in kulturna zgodovina književnosti, cerkve, prava, umetnosti, obrti, gledališča, političnih strank, prosvetnih ustanov, društev, bibliotek, muzejev itd.

V »Narodni Enciklopediji« bo opisana vsa naša državna ureditev prometa, vojske, etnografija, nacionalna ekonomija, financa, trgovina, banke, tvornice, šume, rude, kopališča itd.

Ni treba dokazovati kako važno je to delo, kako potrebno in koristno je. Garancija, da bo dobro izdelano so so-trudniki, ki so vzeti iz vrst najboljših učenjakov in strokovnjakov, iz vrst vseh treh delov našega naroda (nad 130).

V »Narodni Enciklopediji« bo našel vsakdo vse potrebne podatke o našem narodu in naši državi; ona bo verna slika naše kulture in našega edinstva.

»Narodna Enciklopedija« (Leksikon srbsko-hrvatski-slovenski) bo izšla v 16 rednih zvezkih po 7 tiskovnih pol (112

strani) velike osmerke. Vsega bodo tri knjige, za katere dobe naročniki, ki se naroče v naprej, originalne platnice v platnu. Izšla bo v cirilici in latinici, kar naj naročniki posebej navedejo, v katerem črkopisu žele. Cena vsakemu zvezku je 40 Din brez poštnine. Denar se pošilja naprej, sicer se pošlje posamezne zvezke naročnikom po povzetju.

Naroča se pri Bibliografskem zavodu d. d. nakladna knjižara, Zagreb, Gunduličeva ul. 29.

Toplo priporočamo učiteljskim knjižnicam in posameznikom!

AL. MARIĆ:

Teorija i praksa u osnovnoj školi.

III. Nastava pismenosti u osnovnoj školi. Kragujevac, štamparija »Šumadija«. Cena 20 Din. Str. 140.

U prvoj svesci govori pisac o vas-pitnoj zadaći osnovne škole, u drugoj o

bukvaru kao smetnje za razvoj prave pismenosti, te o čitanju u III. razr. osn. škole, dok nam treća govori o nastavi pismenosti. Za IV. svezak obećaje nam pisac već o nastavi pisanja i čitanja u I. razr. osnovne škole.

Pitanje nastave pismenosti u osnovnoj školi jedno je od najvažnijih pitanja, o kojemu se još uvek govori sa nekom nepetošću. A to je i razumljivo, jer je osn. školi ipak glavna svrha pored odgoja — pismenost, tehnička i psihička. Jedna vrlo dobra pojava među učiteljima je, što oni uvek i u svakoj prilici gde se nađu, pričaju kakove je ko uspehe postigao, te kakovu je metodu imao, kako je moglo biti bolje da nema ove ili one zapreke. I zapreka se naravski uvek nađe, osobito danas, gde smo više puta sami sebi zapreka. I mnogi učitelj, osobito neiskusniji, neokretniji, naišavši na mnoge zapreke, nastojao je, da ih odstrani, ali nije uspio. Ima naime jedan, da tako rečem, aksiom kod poučavanja, kojega se mnogi svesno ili nesvesno ne drže. Taj »aksiom« je: što? zašto? ka-